

Sants, una història entre telers

La industrialització és el fenomen que més profundament va transformar el territori, però també la societat, de l’antic municipi de Santa Maria de Sants. El primer precedent d’aquesta transformació cal buscar-lo en les indianes, teixits de cotó estampats per una sola cara que van estar molt de moda a finals del segle XVIII. La seva producció es realitzava a Barcelona, però el procés de blanqueig i assecat requeria grans espais oberts on les teles eren humitejades i esteses al sol. Per poder-ho fer aquesta part del procés es va traslladar als pobles del pla. Així doncs, entre 1789 i 1807, Sants, amb la seva marina, va comptar amb nou prats d'indianes on es blanquejaven i assecaven les teles de cotó i lli que després tornaven a la ciutat per ser estampades.

L’any 1832, amb la inauguració de la fàbrica Bonaplata, la primera de l’estat a funcionar amb la força del vapor, arrencava a Barcelona una febre industrial que en pocs anys ompliria la ciutat, encara tancada dins les muralles i amb una enorme densitat de població, de fàbriques. Les innovacions en el camp tecnològic seguien i els empresaris van començar a buscar espais amplis, on l’aigua fos abundant, i on poder edificar grans recintes fabrils.

Imatge panoràmica de Sants, 1896

Sants era un territori interessant per a la indústria, amb moltes terres disponibles, amb gran abundància d’aigua, gràcies a gran quantitat de pous i a infraestructures com el Canal de la Infanta, i ben comunicat amb la ciutat gràcies a la Carretera Reial, l’actual carretera de Sants. Un interès que encara s’incrementaria quan l’any 1846, l’Ajuntament de Barcelona va limitar la instal·lació de nous vapors i va començar a regular l’ampliació dels ja existents.

La instal·lació del Vapor Güell i Ramis, popularment conegut com el Vapor Vell, entre els anys 1844 i 1846, va ser el tret de sortida de la transformació de Santa Maria de Sants. Molts industrials van seguir l’exemple del Vapor Vell, instal·lant-se a Sants. Pocs anys més tard, el 1849, obriria les seves portes l'Espanya Industrial, una empresa que acabaria esdevenint la més gran de les empreses tèxtils de l’estat.

L’arribada d’aquestes grans fàbriques va fer que, en pocs anys, molts treballadors i treballadores s’instal·lessin a l’entorn d'aquestes, sent l’origen de nuclis obrers. Si l’any 1840 Sants tenia 2.037 habitants, només cinc anys més tard ja arribava als 3.391 amb un 21% de forasters; i el 1850, ja era de 5.735. Una progressió que va seguir en augment, arribant als 19.105 habitants l’any 1890.

Rere d’aquestes pioneres en van venir moltes d’altres. Trobem empreses directament vinculades al sector tèxtil que havia esdevingut el principal motor de canvi; d’altres relacionades amb les primeres de forma col·lateral, com va ser el cas de la indústria química, necessària per fer tints i tractar els teixits; un tercer grup que caldria relacionar amb les necessitats industrials, com les indústries del metall, imprescindibles pel desenvolupament tecnològic; empreses lligades al creixement urbanístic del territori, com les terrisseries i per últim totes aquelles lligades a l’increment de la població i als canvis d'hàbits de la societat industrial, com les lligades a l’alimentació. Cinc anys després de la inauguració del Vapor Vell Sants s’havia convertit en un poble industrial amb 55.000 fusos i 1.700 telers mecànics.

La necessitat de comunicació de les noves fàbriques santsenques va fer que, ben aviat, l’any 1855, Sants tingués parada a la línia que enllaçava Barcelona amb Molins de Rei i Martorell, una línia que seguiria creixent en direcció cap a Tarragona. I Sants entrà en la revolució industrial a tota màquina.

Estació de Sants l'any 1922 - Josep Branguli

Ordint la trama
110 anys de la vaga de La Constància